

VÝZNAČNÉ NÁLEZY MOTÝLŮ ZNOJEMSKA III (LEPIDOPTERA)

REMARKABLE RECORDS OF BUTTERFLIES OF THE ZNOJMO REGION III (LEPIDOPTERA)

Pavel Vitek, Za Plovárnou 1, 671 81 Znojmo; pavell.vitek@centrum.cz

Abstract: This paper presents an overview of 16 species of butterflies, which were recently caught in the Znojmo region. Two of the species (*Hyles livornica* and *Aplocera efformata*) were recorded for the first time in this region. Another 12 important and significant species, known only from the territory of Podyjí National Park, are listed from new localities in the region.

Key words: Lepidoptera, faunistic records, territory of Znojmo region, Czech Republic.

ÚVOD

Znojemska patří v České republice přírodovědecky k velmi atraktivním oblastem. Jeho nejcennější část, Národní park Podyjí, lepidopterologicky zpracoval ŠUMPICH (2011) ve své monografii. V ní shrnul veškeré publikované starší nálezy, které doplnil řadou vlastních aktuálních nálezů a zjištění.

Zbývající část Znojemska je postupně zpracovávána v dílčích publikacích, z novějších je možné uvést např. ŠUMPICH & VÍTEK (2014) nebo VÍTEK et al. (2015). Tyto práce se zabývají nálezy motýlů z dalších lokalit regionu.

Cílem tohoto příspěvku je alespoň částečně doplnit údaje o výskytu vzácnějších motýlů na Znojemska.

METODIKA

Veškerý materiál byl pořízen běžnými entomologickými metodami, především lovem na světlo, ojediněle pak i sběrem nižších vývojových stadií a jejich následujícím odchovem. Prezentované údaje jsou doloženy sbírkovým materiálem autora tohoto příspěvku, pokud není uvedeno jinak. K posouzení celkového rozšíření konkrétního druhu na území České republiky byly využity údaje z Nálezové databáze ochrany přírody (dále jen NDOP), přičemž údaje po roce 2010 jsou v této práci považovány za recentní. Poznatky o výskytu druhů v Národním parku Podyjí jsou čerpány z práce ŠUMPICHA (2011). Nomenklatura a řazení druhů jsou převzaty z práce LAŠTŮVKY & LIŠKY (2011).

Přehled použitých zkratk

ČR – Česká republika; NP – národní park; NDOP – Národní databáze ochrany přírody; ex. – jedinec (jedinci); det. – determinoval, určil; leg. – sbíral; observ. – pozoroval; coll. – uloženo ve sbírce.

Sbírkové a jiné prameny

FH František Hřeben, Praha
PD Petr Dítě, Brno
PV Pavel Vítek, Znojmo
ZK Zdeněk Kraus, Mikulovice u Znojma
JS Jiří Smolík, Znojmo
MS Michaela Smrčková, Znojmo – Mramotice

Přehled lokalit a jejich charakteristika:

Čížov – Kozí stezky

Lesostepní stráň v NP Podyjí s jižní expozicí, obrácená k řece Dyji (48° 51' 40" N, 15° 52' 28" E).

Ječmeniště – terasy

Sprašová step s jižní expozicí, přibližně 5,5 km jihovýchodně od obce Dyjákovičky (48° 44' 45" N, 16° 08' 56" E).

Mikulovice

Zed' rodinného domu v jihovýchodní části obce (48° 57' 18" N, 16° 05' 55" E).

Načeratice – Načeratický kopec

Lesostepní stráň s jihozápadní expozicí, asi 1,5 km severozápadně od okraje obce (48° 49' 31" N, 16° 05' 53" E).

Podmolí – Šobes

Kamenitá lesostep v NP Podyjí s jihozápadní expozicí (48° 49' 08" N, 15° 58' 26.16" E).

Rudlice

Stepní stráň při severním okraji obce, přírodní památka Rudlické kopce (48° 57' 07" N, 16° 03' 53" E).

Velký Karlov 1

Okraj listnatého lesa (48° 48' 19" N, 16° 18' 35" E).

Velký Karlov 2

Zed' domu na severovýchodním okraji obce (48° 48' 20" N, 16° 18' 31" E).

Výrovice

Lesostepní svah se severovýchodní expozicí, asi 600 m jihozápadně od středu obce (48° 55' 29" N, 16° 07' 00" E).

Znojmo – Mramotice

Zed' rodinného domu, stojícího v severní části obce (48° 54' 11" N, 16° 00' 13" E).

Znojmo – jih

Stěna zahradního domku při jižním okraji města, v údolní nivě řeky Dyje (48° 50' 23" N, 16° 04' 21" E).

VÝSLEDKY A DISKUSE

Přehled zjištěných druhů

Pterophoridae

Oidaematophorus constanti Ragonot, 1975

Materiál: **Výrovice**, 10. – 11. 6. 2015, 1 ex. na světlo; PV leg. et coll., J. Skyva det.

Velmi lokální a vzácný druh, v současnosti známý v ČR jen z jižní Moravy (NDOP 2019, ŠUMPICH 2011). Ze Znojemska ho uvádí ŠUMPICH (2011) z území NP Podyjí.

Nová lokalita pro region.

Geina didactyla (Linnaeus, 1758)

Materiál: **Velký Karlov 1**, 2. 6. 1983, 1 ex. na světlo, FH leg. et det., PV coll.; **Výrovice**, 10. – 11. 6. 2015, 1 ex. na světlo; PV leg., det. et coll.

Tato pernatuška, recentně vzácná v celé ČR (NDOP 2019), byla ze Znojemska dosud uváděna pouze z území NP Podyjí (ŠUMPICH 2011). **Nové lokality pro region.**

Sphingidae

Hyles livornica (Esper, 1780)

Materiál: **Mikulovice**, 6. 9. 2018, 1 ex. na zdi domu, ZK observ., PV det. dle fotografie.

Velmi vzácný migrant z jižní Evropy, recentně se jedná o druhý nález v ČR (NDOP 2019). **Nový druh pro Znojensko.**

Acherontia atropos (Linnaeus, 1758)

Materiál: **Ječmeniště – terasy**, 28. – 29. 8.2017, 1 ex. na světlo.

V ČR je známo více recentních nálezů tohoto lišaje (NDOP 2019), který k nám zalétá jako příležitostný migrant ze Středomoří (MACEK et al. 2007).

Z území NP Podyjí je známo pouze několik údajů starších 14 let. Jediný recentní nález tohoto tažného lišaje uvádí DÍTĚ (2019) ze Šobesu v roce 2017. Z jiných částí Znojemska dosud nebyl tento druh uveden. **Nová lokalita pro region.**

Hyles gallii (Rottemburg, 1775)

Materiál: **Ječmeniště – terasy**, 6. 8. 2018, 1 ex. na světlo.

Tento lišaj je známý z řady míst v ČR (NDOP 2019). Na Znojensku je uváděn z několika nálezů v NP Podyjí (ŠUMPICH 2011) a také z Hrabětic (ŠUMPICH & VÍTEK 2014). **Nová lokalita pro region.**

Geometridae

Perizoma bifaciata (Haworth, 1809)

Materiál: **Načeratice**, 7.– 8. 6. 2004, 1 ex. na světlo, PV leg. et coll., det. J. Marek

V celé ČR recentně vzácný druh píďalky (NDOP 2019). Její housenky žijí na zahorance žluté (*Oranthe lutea*) a zdravínku (*Odontites* sp.; MACEK et al. 2012).

Na Znojemsku byl dosud nalezen pouze na území NP Podyjí (ŠUMPICH 2011).
Nová lokalita pro region.

Lithostege farinata (Hufnagel, 1767)

Materiál: **Ječmeniště – terasy**, 9. – 10. 6. 2014, 1 ex.; 6. – 7. 6. 2018, 1 ex.; 26. – 27. 5. 2019, 2 ex., vše na světlo.

Poslední dobou je tento druh na území ČR stále vzácnější (NDOP 2019). Zde se vyskytuje velmi lokálně a vzácně na teplých stanovištích (MACEK et al. 2012).

Na Znojemsku je tato píďalka několikrát uváděna z NP Podyjí (ŠUMPICH 2011), existuje i starý údaj z Vevčic (JORDÁN & VÍTEK 1990). Na Ječmeništi se druh vyskytuje pravidelně, i když pouze jednotlivě. **Nová lokalita pro region.**

Hemistola chrysoprasaria (Esper, 1795)

Materiál: **Ječmeniště – terasy**, 28. – 29. 6. 2016, 1 ex.; 6. – 7. 8. 2019, 1 ex.; 28. – 29. 8. 2019, 1 ex., vše na světlo.

Vzácný druh píďalky, jehož recentních nálezů v ČR, ve srovnání s minulostí, postupně přibývá (NDOP 2019). V ČR velmi lokálně na xerothermních stanovištích (MACEK et al. 2012).

V regionu je druh kromě tří publikovaných nálezů z území NP Podyjí (ŠUMPICH 2011) uveden pouze z Ječmeniště (ŠUMPICH & VÍTEK 2014). Na této lokalitě byl opakovaně potvrzen. Vzhledem k tomu, že všechny údaje ze Znojemska jsou v rozmezí od 10. června do konce srpna, je možné, že se druh na Znojemsku vyskytuje ve dvou generacích. **Potvrzení výskytu vzácného druhu.**

Aplocera efformata (Guenée, 1858)

Materiál: **Velký Karlov 2**, 12. 9. 1978, 1 ex. na zdi domu, FH leg., det. et coll.

V ČR se tento druh vyskytuje velmi lokálně a vzácně na xerothermních stanovištích, hlavně v nižších polohách (MACEK et al. 2012). Recentně znám jenom ze západní části republiky (NDOP 2019). Housenka žije na třezalce tečkované (*Hypericum perforatum*; MACEK et al. 2012).

Ze Znojemska nebyla tato píďalka dosud uvedena. **Nový druh pro region.**

Erebidae

Callimorpha dominula (Linnaeus, 1758)

Materiál: **Ječmeniště – terasy**, 21. – 22. 6. 2018, 1 ex. na světlo.

Tento přástevník je v ČR velmi rozšířen (NDOP 2019). Druh žije na čerstvých loukách, lesních pasekách, světlinách, průsecích, lesních okrajích, ve světlých smíšených lesích, stinných údolích a údolních nivách především v blízkosti vody (MACEK et al. 2007).

Na Znojemsku je druh známý zejména z území NP Podyjí (ŠUMPICH 2011). V regionu byl nově zjištěn také na suchých sprašových terasách Ječmeniště. Vzhledem k charakteru uvedené lokality se pravděpodobně jedná o motýla, který sem zalétl z nedalekých vlhkých biotopů. **Nová lokalita pro region.**

Idia calvaria (Dennis et Schiffermüller, 1775)

Materiál: **Podmolí – Šobes**, 1. 6. 2019, 1 ex. na světlo; 28. 6. 2019, 1 ex. na světlo; **Čížov – Kozi stezky**, 28. 6. 2019, 1 ex. na světlo.

Těžišťem výskytu tohoto lokálního druhu v ČR je jižní Morava (NDOP 2019).

Ze Znojemska byl druh dříve známý pouze z okolí Bítova a Hrabětic (VÍTEK et al. 2014). Na území NP Podyjí ho poprvé zjistil až DÍTĚ (2019) na Šobesu v roce 2015.

Potvrzení výskytu v NP Podyjí.

Dysgonia algira (Linnaeus, 1767)

Materiál: **Ječmeniště – terasy**, 6. – 7. 8. 2019, 1 ex. na světlo.

Tento druh, vzácně do Česka migrující z jižní Evropy, nebyl před rokem 1990 v ČR zaznamenán (NDOP 2019). Poměrně vysoký počet recentních hlášení (NDOP 2019) pravděpodobně souvisí s oteplováním klimatu.

Druh byl ze Znojemska, a to z NP Podyjí, poprvé publikován ŠUMPICHEM (2011). Následně ho na několika dalších lokalitách zmíněného zvláště chráněného území zjistil DÍTĚ (2019). Jinde z regionu druh nebyl hlášen. **Nová lokalita pro Znojemsko.**

Grammodes stolidus (Fabricius, 1775)

Materiál: **Ječmeniště – terasy**, 6. – 7. 8. 2019, 1 ex. na světlo.

Do ČR velmi vzácně zalétá ze Středomoří, recentně zejména do jižní a jihovýchodní části republiky (NDOP 2019). Na Znojemsku byl dosud zjištěn pouze na území NP Podyjí (ŠUMPICH 2011). **Druhý nález pro region.**

Catocala electa (Vieweg, 1790)

Materiál: **Znojmo – Mrmotice**, 1. 8. 2013, 1 ex. na zdi domu, MS leg., PV det. et coll.; **Znojmo – jih**, 15. 8. 2018, 1 ex. na stěně zahradního domku, JS leg., PV det. et coll.; **Ječmeniště – terasy**, 28. – 29. 8. 2019, 1 ex. na světlo, PV leg., det. et coll.

Tato stužkonoska se recentně vyskytuje v ČR zejména na Moravě (NDOP 2019).

Na Znojemsku je druh lokální a dosti vzácný. Nejprve byl publikován z NP Podyjí ŠUMPICHEM (2011), recentně byl v regionu zjištěn i vně tohoto zvláště chráněného území (NDOP 2019). **Nové lokality pro Znojemsko.**

Noctuidae

Athetis lepigone (Möschler, 1860)

Materiál: **Rudlice**, 10. – 11. 6. 2015, 1 ex. na světlo.

Tento druh se recentně vyskytuje na více místech v ČR (NDOP 2019).

Na Znojemsku je znám z několika míst v NP Podyjí (ŠUMPICH 2011). Mimo zmíněné zvláště chráněné území byl dosud publikován z Oleksovic (ŠUMPICH & VÍTEK 2014). Uveden je také z několika dalších míst Znojemska (NDOP 2019). **Nová lokalita pro region.**

Perigrapha i-cinctum (Denis et Schiffermüller, 1775)

Materiál: Ječmeniště – terasy, 23. – 24. 3. 2019, 1 ex. na světlo.

Tento lokální druh se v ČR vyskytuje výhradně na jihu Moravy a recentních údajů je velmi málo (NDOP 2019).

Na Znojemsku je uváděn z několika ojedinělých nálezů v NP Podyjí (ŠUMPICH 2011), mimo něj pouze z Načeratíc (VÍTEK et al. 2015). **Nová lokalita pro region.**

SUMMARY

The community of butterflies of Podyjí National Park was recently and well studied in work of J. ŠUMPICH (2011). This book was followed by a series of articles with other records from Znojmo region outside of the national park.

This paper brings new records of several remarkable Lepidoptera species from the Znojmo region. Two of them (*Hyles livornica* and *Aplocera efformata*) are recorded for the first time in the study area. The Striped hawk-moth (*Hyles livornica*) rarely flies to the Czech Republic from the Mediterranean region. The Lesser treble-bar (*Aplocera efformata*) is a very rare and local species of xerothermal habitats.

Other remarkable species recorded in this study are *Oidaematophorus constanti*, *Geina didactyla* and *Grammodes stolidia*. The first two are rare moth species with only a few localities on the territory of the Czech Republic. For the last species this represented only the second findings in Znojmo region. All records support knowledge about the moth species in the region and their known findings.

PODĚKOVÁNÍ

Pánům ing. F. Hřebenovi, Mgr. Z. Krausovi, Mgr. J. Smolíkovi a slečně M. Smrčkové děkuji za poskytnutí cenných údajů o výskytu některých druhů. Pánům ing. J. Markovi a ing. J. Skyvovi děkuji za determinaci obtížnějších druhů. Za cenné připomínky, pomoc při konečném zpracování práce a za překlady do angličtiny děkuji pánům Mgr. Z. Mačátovi, Ph.D. a Ing. R. Stejskalovi, Ph.D. ze Správy Národního parku Podyjí.

LITERATURA

- DÍTĚ P. (2019): Zpráva o výsledcích lepidopterologického průzkumu, prováděného na území Národního parku Podyjí v období let 2014–2018. – [ms. depon. in Správa NP Podyjí].
- JORDÁN K. & VÍTEK P. (1990): Motýli Znojemska. – Entomologický zpravodaj, 20: 9–64.
- LAŠTŮVKA Z. & LIŠKA J. (2011): Komentovaný seznam motýlů České republiky. Annotated checklist of moths and butterflies of the Czech Republic (Insecta: Lepidoptera). – Biocont Laboratory, Brno.
- MACEK J., DVOŘÁK J., TRAXLER L. & ČERVENKA V. (2007): Motýli a housenky střední Evropy. Noční motýli I. – Academia, Praha.
- MACEK J., PROCHÁZKA J. & TRAXLER L. (2012): Noční motýli III. – píďalkovití. – Academia, Praha.
- NDOP (2019): Nálezová databáze ochrany přírody. Agentura ochrany přírody, Praha. – URL: <http://portal.nature.cz/> (6. 12. 2019).
- ŠUMPICH J. (2011): Motýli Národních parků Podyjí a Thayatal. – Správa Národního parku Podyjí, Znojmo.
- ŠUMPICH J. & VÍTEK P. (2014): Význačné nálezy motýlů Znojemska (Lepidoptera). – Acta rerum naturalium (Jihlava), 17: 69–84.
- VÍTEK P., LIŠKA J., SITEK J., ŠUMPICH J., POTOCKÝ P. & DÍTĚ P. (2015): Význačné nálezy motýlů Znojemska (Lepidoptera) II. – Thayensia, 12: 145–167.